

Co-funded by
the European Union

PROTECȚIA APELOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA:

IMPLICAREA TINERILOR ȘI BUNE PRACTICI

Analiză de politici publice

Autor:

Natalia Munteanu

Ianuarie 2026

Co-funded by
the European Union

Cuprins:

- 1. Introducere**
- 2. Nivelul de implicare a tinerilor: sondaje și percepții**
- 3. Politici naționale de mediu: strategii și programe**
- 4. Cadrul legislativ privind apele în Republica Moldova**
- 5. Problema apelor de suprafață: cauze și consecințe**
- 6. Rolul tinerilor în procesele de protecție a mediului**
- 7. Bune practici de amenajare a zonelor riverane și impactul lor**
- 8. Metode de mobilizare a tinerilor**
- 9. Recomandări de politici pentru gestionarea apelor de suprafață**
- 10. Opțiuni alternative de politici publice**
- 11. Concluzie**
- 12. Bibliografie**

1. Introducere

Problema apelor de suprafață reprezintă una dintre cele mai persistente și sensibile provocări de mediu din Republica Moldova, cu impact direct asupra sănătății populației, calității mediului și dezvoltării durabile a comunităților locale. Râurile mici, lacurile, iazurile și zonele adiacente acestora sunt afectate de poluare, degradare fizică, lipsa întreținerii și utilizarea necontrolată a terenurilor din vecinătate. În multe localități, aceste probleme se reflectă inclusiv asupra calității apei din fântâni, sursă principală de apă pentru populația rurală.

În acest context, implicarea tinerilor în intervenția problemelor de mediu și în procesul decizional local devine tot mai relevantă. Pe lângă rolul de beneficiari, tinerii pot avea rol de actori activi ai schimbării, contribuind cu idei, inițiative comunitare și presiune civică pentru soluții durabile. Participarea lor în proiecte practice, precum curățarea râurilor mici și amenajarea malurilor, poate dezvolta comportamente responsabile și conștientizare ecologică.

Tinerii pot contribui la schimbarea comportamentelor comunitare, motivând societatea să protejeze resursele de apă. Autoritățile publice au nevoie de instrumente clare, exemple de bune practici și mecanisme funcționale de colaborare cu tinerii pentru a răspunde eficient provocărilor de mediu.

Prezenta analiză de politici își propune să examineze nivelul real de implicare a tinerilor în problematica apelor de suprafață, să analizeze cadrul de politici și legislativ relevant din Republica Moldova și să evidențieze principalele cauze și consecințe ale degradării acestor ecosisteme. Analiza se bazează pe date din sondaje, percepții ale tinerilor, discuții cu reprezentanți ai autorităților publice, ai instituțiilor de tineret și ai organizațiilor neguvernamentale, precum și pe examinarea documentelor strategice și legislative existente.

În baza acestui context, documentul explorează opțiuni de politici publice și bune practici de intervenție, cu un accent special pe rolul tinerilor și pe exemple de amenajare a râurilor mici, lacurilor și zonelor degradate din comunități locale. Scopul final al analizei este formularea unor recomandări de politici aplicabile, care să sprijine autoritățile și actorii locali în gestionarea durabilă a apelor de suprafață și în consolidarea participării tinerilor în procesele de mediu.

2. Nivelul de implicare a tinerilor: date din sondaje și percepții

[Sondajul IMAS](#) din 2022 arată că 58% dintre tinerii de până la 25 de ani pun accent pe o intervenție temporizată, adică participă la acțiuni de mediu, iar activitatea principală e plantarea de copaci.

Co-funded by
the European Union

Sondajul „[Peoples' Climate Vote](#)” organizat de [UNDP](#) arată că: 61 % dintre persoanele sub 18 ani din MD afirmă că schimbările climatice sunt o urgență globală. Din sondajul IMAS reiese că există îngrijorare înaltă (84%) față de schimbările climatice. Tinerii nu sunt grupul cel mai interesat, însă sunt mai deschiși către soluții participative. Există un decalaj între conștientizare și acțiune: implicarea este mai mult atribuită Uniunii Europene, autorităților publice locale și organizațiilor societății civile. Tinerii sub 25 de ani ar avea cel mai scăzut nivel de interes profund: doar 10% dintre aceștia afirmă că s-au gândit mult la schimbările climatice, comparativ cu 44% - 46% în rândul persoanelor de peste 55 de ani.

Un element marcant pentru politicile publice este modul diferit în care generațiile percep ritmul intervențiilor. Tinerii (58%) și adulții (50%) tind să susțină o intervenție temporizată, bazată pe acțiuni treptate și pe învățare progresivă, în timp ce persoanele mai în vârstă (53%) solicită acțiuni imediate și ferme. Acest lucru indică faptul că tinerii sunt mai deschiși către procese participative, experimentale și pe termen mediu, ceea ce creează premise favorabile pentru implicarea lor în mecanisme consultative și de co-creare a politicilor de mediu. Datele mai arată că tinerii nu sunt indiferenți față de problemele de mediu, dar implicarea lor rămâne mai degrabă pasivă, informativă sau limitată la activități punctuale. Tinerii sunt deschiși spre consultare și există potențial mare pentru consilii de tineret și grupuri de lucru.

3. Politici naționale de mediu: strategii și programe

Strategiile și programele de mediu reprezintă soluții pentru problemele de mediu, oferind modele și bune practici de urmat. Implicarea tinerilor și colaborarea cu autoritățile locale pot fi stimulate prin adaptarea acestor strategii la nivel comunitar, pentru a preveni poluarea, a amenaja malurile râurilor, lacurilor și râpelor și a proteja sursele de apă. Aceste exemple inspiră acțiuni locale eficiente și responsabilitate civică, demonstrând că schimbarea începe la nivel de comunitate.

[Strategia de mediu](#) aliniază Republica Moldova la Pactul Verde European care are menirea să amelioreze bunăstarea și sănătatea cetățenilor de azi și de mâine. Cele mai relevante puncte din document se referă la îmbunătățirea calității apei, creșterea durabilă a suprafeței pădurilor, asigurarea consumului responsabil al resurselor naturale și tranziția activă spre economia verde.

[Programul național de adaptare](#) la schimbările climatice se concentrează pe reziliența la schimbările climatice în șase sectoare strategice: agricultura, sănătatea, transportul, energia, apa și sectorul forestier.

Republica Moldova este una dintre cele mai vulnerabile țări din Europa la schimbările climatice, în special la secete și inundații. Inundațiile din 2008 au cauzat pagube de peste 120 mil. USD, iar secetele din 2007–2012 au înregistrat pierderi economice de peste 1 mld. USD, afectând 80% din teritoriu.

Co-funded by
the European Union

Programul Național de [Gestionare a Deșeurilor](#) 2023-2027. Programul are ca scop dezvoltarea unui sistem integrat, eficient și durabil de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova până în anul 2027, asigurând protecția mediului și a sănătății populației și aliniindu-se la angajamentele din Acordul UE.

Programul național de [împădurire](#) și reabilitare a pădurilor (2023-2032). Moldova are una dintre cele mai scăzute rate de împădurire din Europa (~11%). Creșterea suprafeței împădurite cu 145.000 de hectare.

4. Cadrul legislativ privind apele în Republica Moldova

Starea apelor de suprafață reprezintă una dintre cele mai sensibile probleme de mediu din Republica Moldova, având impact direct asupra sănătății populației, costurilor gospodăriilor și dezvoltării durabile a comunităților. Poluarea apelor de suprafață este generată, în principal, de evacuarea apelor uzate insuficient tratate, activitățile agricole intensive și gestionarea necorespunzătoare a deșeurilor.

Legea [apelor](#) reglementează modul de utilizare și protejare a resurselor de apă, atât apele de suprafață, cât și apele subterane, inclusiv prevenirea poluării apelor. Dezvoltarea planului național de gestionare a resurselor [acvatice](#). Planul de gestionare a bazinului [hidrografic](#) al Nistrului.

Legea privind zonele și [fâșiile de protecție a apelor](#), râurilor și bazinelor de apă - reglementează distanțele și regulile pentru zonele adiacente cursurilor de apă, pentru a preveni erodarea malurilor și poluarea directă a apelor. Legea privind [calitatea apei](#) potabile - stabilește cerințele pentru calitatea apei potabile furnizate consumatorilor și standardele de igienă.

5. Problema apelor de suprafață: cauze și consecințe

În contextul schimbărilor climatice, Republica Moldova este una dintre cele mai vulnerabile state din Europa, mai ales din cauza resurselor limitate de apă potabilă și a ratei scăzute de împădurire care reprezintă puțin peste 11% din suprafața republicii, față de media europeană de 35%. În fiecare an sunt secete intense, caniculă și inundații locale. Aceste provocări afectează direct locuitorii țării, calitatea vieții și perspectivele de dezvoltare pe termen lung.

Conform specialiștilor de la Agenția Națională pentru Sănătate Publică, peste 75 % din fântânile publice din Republica Moldova nu respectă standardele de calitate a apei și sunt considerate „contaminate”. Parametrii chimici (nitrați) și microbiologici depășesc limitele admise. Contaminarea cu nitrați este una dintre principalele cauze de neconformitate, găsită în procent mare în fântânile din republică.

În cazul râului Nistru, principalele surse de poluare includ lipsa stațiilor de epurare în localitățile din bazin, precum și poluarea generată de nitrații proveniți din deșeurile de grajd, ape uzate din gospodării și

Co-funded by
the European Union

reziduuri vegetale. Utilizarea intensivă a îngrășămintelor chimice pe bază de azot și fosfor contribuie, de asemenea, la degradarea calității apei. Acești factori cauzează eutrofizarea corpurilor de apă și reducerea potabilității acestora, afectând biodiversitatea acvatică.

Inspectoratul pentru Protecția Mediului: din cele 156 de stații de epurare existente în Bazinul Hidrografic Drept al Nistrului, doar 16% funcționează conform normelor de purificare, 59% deversează ape insuficient tratate, iar 25% nu sunt funcționale. În 2023 circa două de milioane de persoane locuiau în Bazinul Hidrografic al Nistrului și afluenților săi, cu densități mai mari în Bâc, Răut și Botna, ceea ce corespunde și nivelului mai ridicat de impact asupra calității apei. Râurile mici, precum Ichel, Soloneț sau Larga, prezintă un impact antropogenic mai redus, dar contaminarea locală rămâne o problemă semnificativă.

Potrivit Ministerului Mediului, analiza probelor prelevate din râul Nistru a arătat că apa se încadrează în limitele claselor de poluare, chiar dacă unele concentrații de poluanți provin din deversări de ape reziduale. Autoritățile afirmă că situația actuală nu prezintă un pericol imediat pentru populație sau biodiversitate, dar calitatea apelor rămâne monitorizată și se urmărește îmbunătățirea acesteia.

Râul Ichel, un afluent al Nistrului, este semnalat ca fiind poluat microbiologic și chimic datorită deversărilor directe de ape reziduale fără epurare din zone urbane din jurul Chișinăului, cum ar fi Cricova și Ciorescu. Aceasta duce la niveluri ridicate de poluanți și miros puternic, afectând ecosistemul râului și sănătatea localnicilor. Analizele fizico-chimice ale apei Ichel arată cantități excesive de ioni de amoniu, săruri de sodiu și magneziu, ceea ce provoacă deteriorarea biotei acvatice (pești, raci) și face apa nepotrivită pentru uz uman sau irigații fără tratare avansată. Râul Ichel este un exemplu grav de poluare a apelor de suprafață din Moldova, afectat de ape uzate neepurate și substanțe chimice, ceea ce duce la deteriorarea ecosistemului și ridicarea riscurilor pentru sănătatea publică.

6. Rolul tinerilor în procesele de protecție a mediului

Pentru a înțelege cât de mult tinerii pot contribui la gestionarea durabilă a apelor de suprafață, este fundamental să examinăm mai întâi nivelul lor de implicare, percepțiile și atitudinile față de problemele de mediu. Implicarea tinerilor nu se limitează la conștientizare, ci se extinde la participarea efectivă în inițiative comunitare, proiecte locale de amenajare a râurilor și lacurilor și colaborarea cu autoritățile.

Participanții la sesiunea online au subliniat că implicarea tinerilor în domeniul mediului are loc preponderent prin activități de voluntariat cum ar fi campaniile de împădurire, salubritatea de primăvară și/sau toamnă, educația ecologică și alte evenimente tematice. Nu sunt implicați în procesele de planificare, consultare sau formulare a politicilor publice, ci mai degrabă în implementarea punctuală a unor acțiuni de mediu din localitățile lor de baștină. Ministerul Mediului a menționat că o parte dintre

Co-funded by
the European Union

studenți (în special cei de la facultățile de mediu și drept) participă la consultări publice în cadrul procesului educațional, însă această practică rămâne limitată la mediul academic și nu este generalizată.

Agencia Națională pentru Tineret a evidențiat sprijinul oferit tinerilor prin:

- granturi pentru proiecte de mediu;
- suport consultativ pentru elaborarea și implementarea proiectelor;
- implicarea consiliilor de elevi și a asociațiilor studentești.

Accentul Agenției este pus pe proiecte locale și inițiative concrete, mai puțin pe integrarea tinerilor în procesele formale de elaborare a politicilor publice. Astfel, implicarea tinerilor este stimulată mai ales prin instrumente de finanțare, nu prin mecanisme instituționalizate de participare decizională.

Tot în cadrul sesiunii online, reprezentanții Centrului Municipal de Tineret Chișinău și ai organizațiilor de tineret au subliniat că oportunități de participare există, însă eficiența lor depinde de modul în care autoritățile comunică și organizează consultările publice. S-a menționat că la nivel municipal au fost realizate progrese importante în ultimii ani, inclusiv prin Centrul Municipal de Tineret și prin deschiderea unor procese de consultare pe programe locale, dar participarea rămâne limitată – în medie doar 3–4 organizații sau persoane implicate per proiect. O problemă frecventă este comunicarea insuficient din partea autorităților și barierele de acces la ședințele publice, care descurajează implicarea reală a tinerilor.

Organizațiile de tineret au relatat că în 2025 au participat la consultări publice și au transmis recomandări de politici, inclusiv cu privire la mediu. Totuși, nivelul de pregătire al tinerilor pentru a interveni în procesele decizionale este inegal, iar metodele tradiționale de consultare nu sunt adaptate limbajului și intereselor lor. S-a evidențiat necesitatea unor formate mai prietenoase, transparente și interactive, precum și notificarea directă a organizațiilor atunci când sunt inițiate consultări.

Experiența municipiului Bălți, declarat Capitala Tineretului 2026, arată că tinerii pot fi mobilizați în jurul temelor de mediu prin metode non-formale, cum ar fi jocurile educaționale și atelierele practice. Inițial sceptici față de importanța problemelor de mediu, tinerii au devenit mai implicați după ce au înțeles legătura dintre calitatea mediului, inclusiv starea apelor de suprafață, și viața lor cotidiană. Aceste exemple confirmă că participarea tinerilor nu apare spontan, ci necesită facilitare instituțională, metode atractive și recunoașterea rolului lor ca parteneri reali în guvernarea de mediu.

7. Bune practici de amenajare a zonelor riverane și impactul lor

În orașul Ialoveni tinerii s-au implicat în proiecte care vizează protecția și reabilitarea râului Ișnovăț, contribuind la îmbunătățirea mediului local și la creșterea responsabilității civice. În cadrul proiectului „Reabilitarea albiei râului Ișnovăț”, finanțat de Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală, au fost efectuate lucrări de revitalizare a zonei riverane, inclusiv curățarea albiei, amenajarea trotuarelor, pistelor pentru bicicliști și a spațiilor destinate recreerii, astfel transformând malurile degradate într-un spațiu urban prietenos pentru locuitori și pentru activități comunitare.

Totodată, acțiuni de ecologizare a cursului de apă au fost organizate sub genericul „A clean city, a healthy environment”, unde tineri voluntari, alături de autorități locale și parteneri, au colectat deșeurile din albia râului, contribuind la reducerea poluării și la promovarea unui mediu sănătos.

Pe lângă intervențiile directe asupra cursului de apă, inițiative de educație ecologică și dezvoltare comunitară, tinerii sunt invitați periodic de autorități să participe la ateliere de scriere de proiecte pentru granturi destinate echipelor de tineri, orientate spre soluționarea problemelor locale.

În satul Sireți, raionul Strășeni, deși nu există un proiect dedicat exclusiv apelor de suprafață, comunitatea a demonstrat capacitatea de a implementa soluții durabile în domeniul mediului prin proiectul de energie regenerabilă (parc fotovoltaic) care reduce costurile și impactul asupra mediului. Există un Centru de Tineret activ care facilitează implicarea civică a tinerilor, oferindu-le oportunități de participare la proiecte comunitare și activități de mediu, ceea ce poate fi extins și la inițiative de protecție a apelor de suprafață

La Căplani, raionul Ștefan Vodă, elevii împreună cu autoritățile locale și locuitorii satului au contribuit la salvarea și reabilitarea a 20 de izvoare istorice, menționate în anii 1450, afectate de abandon și depozitarea necontrolată a deșeurilor. Intervențiile au vizat atât protejarea surselor de apă, cât și recuperarea patrimoniului natural. Zona a fost curățată și transformată într-un parc de odihnă cu bănci, teren de joacă și bazine cu apă încălzită folosind energie solară. Proiectul „Porțile Raiului” a fost implementat cu ajutorul unui grant în valoare de 270.000 de lei moldovenești, obținut prin Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură din Republica Moldova.

Pe malul râului Nistru, în satul Coșnița, raionul Dubăsari, au fost realizate acțiuni ample de plantare a arborilor prin crearea unor suprafețe forestiere extinse și plantarea a mii de puieti, cu implicarea voluntarilor din localitate și Chișinău. Au avut ca obiectiv regenerarea vegetației riverane și educație ecologică. Inițiativa a fost posibilă prin proiectul Plantăm fapte bune în Moldova.

Co-funded by
the European Union

Pe malul râului Prut, în satul Cîșlița-Prut din raionul Cahul, s-au plantat șase hectare de salcie în cadrul Campaniei Naționale de Împădurire, contribuind la consolidarea malurilor și protejarea solului. Acțiunea face parte din Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor până în 2032.

Plantările de copaci pe malurile râurilor și în zonele degradate reduc eroziunea solului și îmbunătățesc calitatea apei prin filtrarea substanțelor poluante înainte ca acestea să ajungă în cursurile de apă. Fâșiile forestiere de protecție creează habitate pentru biodiversitate, contribuie la menținerea umidității locale și atenuează impactul schimbărilor climatice.

8. Metode de mobilizare a tinerilor

În ultimii ani mai multe inițiative locale și regionale au vizat refacerea malurilor râurilor și prevenirea eroziunii și poluării apei. Pe râurile Nistru și Prut s-au plantat arbori pentru a stabiliza solul, a proteja biodiversitatea și a reduce contaminarea apelor de suprafață. Tinerii au participat ca voluntari la plantarea copacilor, contribuind la refacerea ecosistemelor, la creșterea conștientizării privind protejarea resurselor de apă și la dezvoltarea unei culturi ecologice. În alte intervenții, malurile râurilor au fost reamenajate, transformând zonele degradate în spații verzi urbane sau recreative. Tinerii au plantat sute de arbori, contribuind la biodiversitate, microclimat local și acces la transport alternativ.

Aceste acțiuni demonstrează cum tinerii au:

- transformat zone degradate în spații verzi funcționale;
- implicat voluntari în activități practice;
- contribuit la dezvoltarea infrastructurii ecologice;
- valorificat potențialul de a participa la proiecte reale de mediu.

Tinerii pot fi motivați prin metode interactive, ateliere tematice, drumeții, experimente și activități creative, în detrimentul prezentărilor formale. Abordările tradiționale au eficacitate redusă.

Implicarea eficientă a tinerilor presupune:

- adaptarea conținutului la vârstă și interese;
- oferirea unui spațiu sigur pentru experimentare și greșeli;
- consultarea tinerilor înainte de planificarea activităților.

Școlile și ONG joacă un rol decisiv în mobilizarea tinerilor. Implicarea este mai ușoară în activități concrete și vizibile, cu impact direct asupra comunității, și mai dificilă în procesele decizionale formale.

9. Valorificarea implicării tinerilor în problema apelor

Implicarea tinerilor în deciziile privind gestionarea apelor de suprafață reprezintă o resursă însemnată pentru comunități deoarece aceștia pot identifica rapid problemele locale și pot propune soluții adaptate realităților zonale. Lipsa valorificării acestor resurse umane active înseamnă pierderea oportunităților de prevenire a poluării și de conservare a resurselor de apă.

Consultările publice se confruntă cu limitări:

- sunt slab promovate;
- limbajul și formatul sunt greu accesibile tinerilor;
- nu utilizează canalele digitale preferate de generațiile tinere.

Fără mecanisme adaptate, participarea rămâne formală, iar politicile privind apele de suprafață riscă să fie deconectate de nevoile reale ale comunităților și slab asumate de tineri. Este nevoie de instrumente de participare prietenoase, adaptate epocii digitale și stilului de viață al tinerilor.

Experiențele locale arată că implicarea funcționează atunci când este structură, claritate și practică. Autoritățile și instituțiile de învățământ sunt motoarele acestei implicări. Tinerii se implică atunci când:

- au spații dedicate (centre de tineret, laboratoare comunitare de mediu);
- sunt consultați înainte de luarea deciziilor privind protecția apelor;
- metodele de implicare sunt interactive și practice;
- li se oferă responsabilitate reală și vizibilă în proiecte.

Politicile naționale pot scala aceste bune practici. Majoritatea inițiativelor depind de granturi temporare și finanțare externă. Este nevoie de mecanisme permanente de participare, nu doar proiecte punctuale.

Participarea tinerilor este un instrument de coeziune socială, reducând decalajele între generații și promovând tranziția verde, care presupune schimbări de comportament. Responsabilitatea de mediu contribuie la combaterea neîncrederii civice și a sentimentului de „nu contează ce fac”.

Tinerii au nevoie de recunoaștere și sprijin pentru a deveni ambasadori locali ai politicilor de apă. Partenerii internaționali promovează participarea tinerilor.

10. Recomandări de politici pentru implicarea tinerilor în gestionarea apelor de suprafață

Crearea unor mecanisme reale de consultare a tinerilor

- Instituirea unor consilii locale de tineret pentru apă și mediu în fiecare localitate, cu reprezentare formală în procesul decizional privind gestionarea apelor de suprafață;
- Implicarea tinerilor în consfătuirea proiectelor de protecție și amenajare a apelor;
- Crearea de platforme digitale și interactive care să permită tinerilor să înțeleagă procesele de luare a deciziilor și să participe activ la consultări privind resursele de apă.

Educație, participare civică și implicare activă a tinerilor

- Organizarea de ateliere, training-uri și simulări practice pe probleme legate de poluarea apelor de suprafață, conservarea și gestionarea durabilă a acestora;
- Includerea în școli, centre de tineret și cluburi ecologice a modulelor despre participarea civică și managementul resurselor de apă;
- Organizarea de activități practice, precum monitorizarea calității apelor locale, curățarea malurilor și patrulare de reciclare în proximitatea apelor;
- Transformarea tinerilor în ambasadori locali ai politicilor de apă, pentru a crește impactul comunitar și responsabilitatea civică față de protecția apelor.

Educație pentru apă și conștientizare ecologică

- Introducerea în școli, licee și universități a educației ecologice, cu accent pe reabilitarea apelor de suprafață, reducerea poluării și obiceiuri de economisire și reutilizare a apei pluviale;
- Organizarea de campanii și activități de conștientizare pentru comunități, menite să dezvolte atitudini responsabile față de râuri și zonele riverane și să prevină poluarea apelor de suprafață;
- Implementarea unor programe de monitorizare și raportare a poluării de către gospodării, școli și comunități, implicând tinerii în identificarea problemelor locale și formularea de soluții practice;
- Promovarea conservării și reutilizării apei prin încurajarea practicilor de reutilizare a apei în gospodării, instituții și mici întreprinderi agricole.

Opțiuni alternative de politici publice

În vederea îmbunătățirii calității apelor de suprafață și a implicării tinerilor în gestionarea acestora, este necesară analizarea mai multor opțiuni alternative de politici publice.

Fiecare opțiune prezintă niveluri diferite de intervenție, costuri, riscuri și impact asupra comunităților și mediului. Prezentarea alternativelor permite identificarea celei mai adecvate abordări, care să fie eficientă, fezabilă și acceptată de actorii relevanți, asigurând atât protecția resurselor de apă, cât și dezvoltarea unei culturi de responsabilitate civică în rândul tinerilor. În continuare sunt descrise pe scurt trei opțiuni de politică, urmate de avantajele și limitările fiecărei abordări.

Opțiunea 1: Intervenții minime – presupune doar transparentă; consultări publice și aplicarea mai strictă a legislației de mediu. Tinerii participă ocazional la consultări, fac voluntariat și campanii de informare și sensibilizare a cetățenilor. **Avantajele** includ costuri reduse și ușurință în implementare. **Limitările** acestei opțiuni constau în faptul că au impact redus, schimbarea se produce lent și depinde de voința instituțiilor.

Opțiunea 2: Intervenții prioritizate pe probleme critice – necesită investiții în stații de epurare și fose septice pentru fiecare gospodărie. Tinerii sunt implicați prin proiecte și granturi locale și fac educație comunitară. **Avantajul** e impactul vizibil pe termen mediu și lung. **Limitările** - fragmentare, dependență de finanțare externă și lipsă de coerență națională.

Opțiunea 3: Intervenți integrate – acest model implică educație pentru consumul rațional de apă, monitorizarea zonelor ecologice și responsabilizare locală; mecanisme instituționalizate de participare a tinerilor; investiții în infrastructură și amenajarea malurilor de râuri, inclusiv prin plantări de arbori rezistenți la schimbările climatice; aplicarea programelor și strategiilor naționale de mediu. Tinerii sunt prezenți în structuri consultative pe apă, co-implementatori ai soluțiilor locale și ambasadori comunitari pentru protecția apelor. **Avantajele** acestei opțiuni e că reprezintă soluții durabile și asumare socială. **Limitările** acestei alternative constau în costuri mari, necesitatea coordonării eficiente și voință politică.

Argumente pentru opțiunea 3: Intervenții integrate

Analiza comparativă a opțiunilor alternative de politici publice arată că intervențiile minime și cele punctuale, deși mai ușor de implementat pe termen scurt, nu pot răspunde adecvat complexității problemei apelor de suprafață. Poluarea, infrastructura deficitară, presiunea climatică și comportamentele nesustenabile necesită soluții coordonate, integrate și asumate social.

Opțiunea unui model integrat, bazat pe investiții coerente în infrastructură și instituționalizarea participării tinerilor și a comunității, oferă cele mai mari șanse de impact durabil. Această abordare

Co-funded by
the European Union

permite corelarea politicilor de mediu cu cele de educație, tineret și dezvoltare locală, transformând tinerii din beneficiari pasivi sau voluntari ocazionali în actori activi ai guvernancei apei.

Experiențele locale prezentate în cadrul sesiunii online demonstrează că implicarea tinerilor funcționează atunci când există inițiative practice și când aceștia sunt susținuți de autoritățile locale și instituțiile educaționale. Scalarea acestor bune practici prin politici naționale ar contribui la creșterea acceptabilității publice a deciziilor, la consolidarea responsabilității comunitare și la schimbări reale de comportament.

Opțiunea integrată presupune costuri mai mari și o capacitate instituțională sporită, însă beneficiile pe termen lung – îmbunătățirea calității apelor de suprafață, protejarea sănătății publice, reducerea presiunilor asupra apelor subterane și consolidarea coeziunii sociale – depășesc semnificativ aceste constrângeri. Prin urmare această opțiune este cea mai fezabilă direcție de politică publică.

Instituțiile responsabile:

- Ministerul Mediului – coordonare politici, standarde, strategii
- Agenția de Mediu - implementare și autorizări
- Agenția Apele Moldovei – reformare și consolidare a mentenanței apelor
- Autoritățile publice locale – implementare locală, consultări, amenajări, curățarea apelor
- Inspectoratul pentru Protecția Mediului – control, monitorizare
- Agenția Națională pentru Sănătate Publică – sănătate publică, fântâni, riscuri microbiologice
- Agenția Națională pentru Tineret – implicare tineri, crearea Centrelor de Tineret
- Instituții de învățământ – educație, activități practice

Resursele necesare includ finanțare, personal specializat, echipamente pentru lucrări de infrastructură și monitorizare, precum și suport logistic și administrativ din partea autorităților. Bani pot fi găsiți în: bugetul local, Fondul Național pentru Mediu; granturi de la donatori externi și parteneriate publice-private. Totodată, au nevoie de resurse materiale, informaționale și umane care există în fiecare localitate sau ONG de profil, cum ar fi: facilitatori de traininguri; platforme, consultări, amenajări simple pentru care pot lua arbori de la Agenția de Stat Moldsilva.

Cu toate acestea, este necesară implementarea unor măsuri de mitigare, prin implicarea instituțiilor de învățământ, a centrelor de tineret și a consiliilor de tineri, care au rol de autoritate și pot legitima și susține participarea tinerilor în gestionarea apelor de suprafață.

Calendarul de implementare se structurează pe trei orizonturi: 0–6 luni pentru consultări, pilotări și selecția locațiilor; 6–18 luni pentru implementare locală, proiecte-pilot și ajustări normative; 18–36 luni pentru extindere, investiții și integrare în politici permanente.

Implementarea recomandărilor privind protecția apelor de suprafață necesită o coordonare clară între autoritățile centrale, locale și comunități, cu implicarea activă a tinerilor.

11. Concluzie

Analiza evidențiază faptul că degradarea apelor de suprafață din Republica Moldova reprezintă o problemă structurală, determinată de poluarea difuză și punctuală, infrastructura insuficient dezvoltată, aplicarea inegală a normelor existente și implicarea limitată a comunităților în procesele decizionale. Deși cadrul normativ și strategic este, în mare parte, aliniat principiilor europene, implementarea acestora rămâne fragmentată și insuficient susținută la nivel local și național.

Analiza opțiunilor alternative de politici arată că intervențiile minime, bazate exclusiv pe transparență și aplicarea normelor, au un impact limitat, iar măsurile punctuale, deși necesare, nu pot produce schimbări durabile în absența unei abordări integrate. Modelul care combină investițiile în infrastructură, utilizarea planurilor de management ca instrument central de planificare și o participare structurată a tinerilor și comunităților locale oferă cea mai mare eficacitate pe termen mediu și lung.

Implicarea tinerilor în gestionarea apelor de suprafață nu reprezintă doar o componentă educațională, ci un instrument strategic pentru creșterea acceptabilității sociale, schimbarea comportamentelor și consolidarea responsabilității civice. Exemplele de bune practici demonstrează că tinerii se implică activ atunci când participarea este concretă, adaptată și recunoscută instituțional.

În acest context, protecția apelor de suprafață necesită politici publice coerente, coordonate interinstituțional, susținute de resurse adecvate și integrate în procese permanente de planificare și monitorizare. Valorificarea potențialului tinerilor, alături de consolidarea implementării strategiilor, poate contribui semnificativ la îmbunătățirea stării ecologice a apelor, la creșterea încrederii publice și la tranziția către o gestionare durabilă a resurselor de apă în Republica Moldova.

12. Bibliografie

Masa Rotundă pe subiectul apei potabile, în cadrul Platformei Climatice din Moldova, la Facultatea Biologie și Geoinjinerie - Universitatea de Stat din Republica Moldova, septembrie 2025:

<https://preview.mailerlite.com/h3s6d4p1d3>;

Sesiunea online privind implicarea tinerilor în deciziile de mediu, organizată în cadrul proiectului EmpowerYouth, în ianuarie 2026, la Chișinu, unde au participat APL-urile din Ialoveni, Chișinău și satul Sireți din raionul Strășeni;

**Co-funded by
the European Union**

Cum au fost salvate izvoare istorice și create bazine cu apă încălzită folosind energie solară:

<https://cned.gov.md/ro/content/gunoistea-din-satul-caplani-r-nul-stefan-voda-transformata-intr-o-zona-de-agrement-cu>; <https://www.dw.com/ro/moldova-se-schimb%C4%83-o-groap%C4%83-de-gunois-a-transformat-%C3%AEn-sta%C8%9Biune-turistic%C4%83/a-73107552>;

De ce râurile și oamenii au nevoie de oameni: <https://gazetadechisinau.md/2020/11/27/de-ce-raurile-si-oamenii-au-nevoie-de-arbori/>

Cum apa de perâul Ichel poate îmbolnăvi oamenii: <https://gazetadechisinau.md/2021/03/20/ue-raul-care-imbolnaveste-oamenii-cum-ni-se-incalca-dreptul-la-viata/>;

Rezultatele analizei microbiologice și fizico-chimici, la laboratorul Întreprinderii de Stat Expediția Hidrogeologică „EHGeoM”, la comanda Gazetei de Chișinău:

<https://gazetadechisinau.md/2021/04/02/ue-poluare-cu-amoniu-si-alte-substante-chimice-pe-ichel-de-ce-sunt-atat-de-periculoase-apele-raului/>;

Raport de Evaluare Strategică de Mediu pentru Planul de gestionare a districtului hidrografic Nistru, elaborat de Ministerul Mediului al Republicii Moldova:

https://mediu.gov.md/sites/default/files/Documente%20atasate%20Advance%20Pagines/Raport%20ESM%20Nistru_RO_18112024.pdf;

Tinerii cu inițiativă din satul Răzeni, care au transformat râpa într-un spațiu verde:

<https://www.ialovenionline.md/razeni-rapa-din-centrul-satului-transformata-intr-un-spatiu-pentru-recreere-despre-cum-tinerii-cu-initiativa-pot-schimba-lucrurile-spre-bine/>;

Sondajul IMAS, realizat la comanda EcoVisio:

[https://ecovisio.org/images/Resurse%20eficienta%20energetica/eficienta%20termica/imas-cunostintele-populatiei-despre-schimbarile-climatice.pdf?fbclid=IwY2xjawO3iGpleHRuA2F1bQlxMQBzcnRjBmFwcF9pZAwzNTA2ODU1MzE3MjgAAR5t6RveLuTO4fvvuVzr8b5xwx8UKYehgXkrP_zvdjYoVOt1bZdYKGqY6pk0sg_aem_SlapcVg6lfJVttsO0EM7KA](https://ecovisio.org/images/Resurse%20eficienta%20energetica/eficienta%20termica/imas-cunostintele-populatiei-despre-schimbarile-climatice.pdf?fbclid=IwY2xjawO3iGpleHRuA2F1bQlxMQBzcnRjBmFwcF9pZAwzNTA2ODU1MzE3MjgAAR5t6RveLuTO4fvvuVzr8b5xwx8UKYehgXkrP_zvdjYoVOt1bZdYKGqY6pk0sg_aem_SlapcVg6lfJVttsO0EM7KA;);

Sondaj realizat de UNDP: [https://www.undp.org/ro/moldova/press-releases/misiunea-15-este-posibila-61-dintre-persoanele-sub-18-ani-din-moldova-afirma-ca-schimbarile-climatice-sunt-o-urgenta-globala](https://www.undp.org/ro/moldova/press-releases/misiunea-15-este-posibila-61-dintre-persoanele-sub-18-ani-din-moldova-afirma-ca-schimbarile-climatice-sunt-o-urgenta-globala;);

Strategia de Mediu: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144295&lang=ro;

Programul național de adaptare **la schimbările climatice**:

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140163&lang=ro;

Program pentru Gestionarea Deșeurilor: <https://ecopresa.md/program-pentru-gestionarea-deseurilor/>;

Program de Împădurire: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135917&lang=ro;

Legea Apelor: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111963&lang=ro;

Program de gestionare a apelor pluviale:

<https://cms.ecocontact.md/uploads/ecocontact/originals/a560ca78-fc29-4371-a488-6b5bba9a7efa.pdf>

Planul de gestionare a râului Nistru:

https://mediu.gov.md/sites/default/files/Documente%20atasate%20Advance%20Pagines/Nistru_Plan%20ajustat%20dupa%20avizare.pdf;

Co-funded by
the European Union

Legea privind fâșiile de protecție a râurilor:

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=16160&lang=ro.

Analiza de politici publice pe apele de suprafață din Republica Moldova a fost elaborată în cadrul proiectului „EmpowerYouth: participarea tinerilor și implicarea în procesul de luare a deciziilor la nivel local”, implementat de A.O. Centrul de Cercetare și Advocacy în Afaceri Europene de la Chișinău, filiala Centrului Român de Politici Europene (CRPE) de la București.

Opiniile și punctele de vedere exprimate aparțin exclusiv autorului/autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția Uniunii Europene sau a EACEA. Nici Uniunea Europeană, nici autoritatea finanțatoare nu pot fi considerate responsabile pentru acestea.